

9. Parsons T. The social system.– Glencoe.– 111.: Free Press, 1969. – 102 p.
10. Piders T.J., Waterman R.H. In Search of Excellence Lessons from America's Best-Run Companies.– New York; Harper & Row, 1982. – 310 p.

Белявская Ю. В.

Киевский национальный торгово-экономический университет

ПОДХОДЫ К ПОСТРОЕНИЮ МЕХАНИЗМА ФОРМИРОВАНИЯ ОРГАНИЗАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ ПРЕДПРИЯТИЯ ТОРГОВЛИ

Резюме

Рассмотрены вопросы механизма влияния организационной культуры на деятельность предприятий торговли путем исследования принципов и критериев, влияющих на экономическую, организационную и социально-психологическую деятельность предприятия. Механизм управления является составной частью системы управления, что обеспечивает действенное влияние на факторы, которые обуславливают результат деятельности объекта управления.

Ключевые слова: организационная культура, механизм, принцип, предприятие, деятельность.

Biliavska Y. V.

Kyiv National University of Trade and Economics

APPROACHES TO THE CONSTRUCTION OF ORGANIZATIONAL CULTURE MECHANISM OF TRADE ENTERPRISES

Summary

The question of the mechanism of the influence of organizational culture on firm's trade through study of the principles and criteria that affect the economic, organizational, social and psychological activities of the company. Mechanism management is a component management system that provides an effective influence on the factors that determine the result of the control object.

Keywords: organizational culture , mechanism, principle business activities.

УДК 338.3

Богаченко А. В.

Одесский национальный политехнический университет

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Розглянуто джерела фінансування розвитку малого промислового підприємництва. На сучасному етапі розвитку країни через складну економічну та політичну ситуацію мале промислове підприємництво має обмежене коло джерел додаткового фінансування та потребує зваженого підходу до обрання таких джерел, враховуючи всі можливі наслідки. У даній статті проаналізовано стан малого промислового підприємництва та основні тенденції щодо застосування джерел фінансування розвитку, якими можна користуватися на сьогоднішній день. На основі проведеного дослідження систематизовано переваги та недоліки різних груп джерел фінансування.

Ключові слова: мале промислове підприємництво, джерела фінансування, розвиток, внутрішнє фінансування, овердрафт.

Постановка проблеми. Мале підприємництво представляє самий численний шар дрібних власників, які внаслідок своєї масовості в значній мірі визначають соціально-економічний і частково політичний рівень розвитку країни.

Економічна система України переживає складний процес формування нових соціально-економічних відносин в умовах нарощування нестійкого економічного розвитку. У сучасному кризовому економічному та політичному становищі та в результаті втрати частини ринків збуту промисловість зазнає значних втрат. Страждають і малі промислові підприємства, які, з одного боку, мають переваги малого підприємництва, а з іншого – сприяють залученню до процесу виробництва ресурсів, які не використовуються великими підприємствами, та задовольняють диференційований виробничий

і невиробничий попит, освоєння нових ринків і т. д. Тому дуже важливе зважене обрання джерел розвитку малим промисловим підприємництвом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами малого підприємництва займається на сьогоднішній день чимало вчених, як вітчизняних, так і закордонних. Висвітленням проблем малого підприємництва займаються в своїх працях такі провідні науковці, як Варналії З.С., Воротіна Л.І., Колеснікова Л.А., вони акцентують увагу на підходах до вирішення проблем розвитку малого підприємництва. Вагомий внесок у дослідження й аналіз проблем та перспектив розвитку малого підприємництва зробили Половен О.В., Петренко К.Г., Румянцева С., Стричак Г.В., Кондратюк Т. [1–5] та ін.

Дослідженню проблем державної підтримки розвитку малого підприємництва приділили увагу такі

вчені, як Амітан В., Амоша О., Безверха О., Безчасний Л., Василенко В., Долішній М., Ковалевський Г., Кузель О., Лукінов І., Онищук Г. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Огляд літературних джерел показав, що не приділяється увага розвитку малого промислового підприємництва як частини малого підприємництва, що має свою специфіку розвитку та проблеми, що відрізняють цих суб'єктів господарювання від малого підприємництва сфери послуг.

Мета статті полягає в огляді джерел фінансування розвитку малого промислового підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мале підприємництво є якісною характеристикою ринкової економіки України. Як свідчить зарубіжний досвід, саме в період економічної кризи мале підприємництво стає джерелом її подолання. Крім того, мале підприємництво відіграє роль соціального демпфера. Воно здатне вбирати у себе вивільнену (особливо у періоди економічних депресій) робочу силу, підвищувати рівень добробуту широких верств населення, зміцнювати демократичні інститути суспільства, соціальне партнерство, розширює середній клас. Тим самим на сучасному суспільстві воно значною мірою забезпечує соціальну загальну стабільність як найважливіший момент нормального, збалансованого соціального розвитку країни та її національного господарства [6].

Промисловість відіграє визначну роль у розвитку України. Промисловість – це високо розвинута й провідна галузь матеріального виробництва, від рівня розвитку якої залежить технічне переозброєння та інтенсифікація всіх галузей економіки, підвищення добробуту народу, зміцнення обороноздатності країни [7].

Статистичні дані свідчать про те, що промисловий сектор має важливе значення для української економіки, оскільки його внесок до валового внутрішнього продукту (ВВП) складав біля 21% у 2013 р. Для порівняння, внесок сільського господарства склав лише 8%, тоді як частка сектору послуг становила 58% у 2013 р. Тому глибоке розуміння структури і тенденцій в промисловому секторі має важливе значення для політиків, оскільки цей сектор має надзвичайний вплив на загальний стан здоров'я української економіки, в тому числі на її експортний потенціал [8].

Мале промислове підприємство (далі – МПП) займає невелику частку промислового сектору, але, відповідно до статистичних даних, його роль з кожним роком збільшується. Місце і роль малого промислового підприємництва у структурі національного господарства можна визначити з трьох сторін:

- як частина реального сектору економіки (промисловості), частиною якого є, крім малого і середнього, і велике підприємництво;
- як частина малого підприємництва в цілому;
- як важлива складова частина підприємництва.

Відповідно до даних статистики, об'єми реалізованої продукції, здійсненої МПП, складає 5,4% до загального обсягу реалізації всіх промислових підприємств у 2014 р. (табл. 1).

МПП на відміну від малого підприємництва в будівництві та сільському господарстві займає меншу долю в реалізації. В будівництві та сільському господарстві більший вклад за середнім підприємництвом. Мала частка МПП може бути пов'язана із специфікою самої промисловості, малою підтримкою малого підприємництва промисловості, монополізмом ринку промисловості країни.

У таблиці 2 представлений обсяг реалізованої продукції тільки промисловим підприємництвом за 2011–2013 рр.

Таблиця 1

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами у 2014 р.

	Велике підприємництво		Середнє підприємництво		Мале підприємництво		З них	
	млн. грн	у % до загального обсягу реалізації відповідного виду діяльності	млн. грн.	у % до загального обсягу реалізації відповідного виду діяльності	млн. грн.	у % до загального обсягу реалізації відповідного виду діяльності	млн. грн.	у % до загального обсягу реалізації відповідного виду діяльності
Усього	1683685,1	41,6	1667618,4	41,2	694423,6	17,2	229092,0	5,7
у тому числі								
Сільське, лісове та рибне господарство	28371,9	13,4	117578,3	55,6	65481,4	31,0	19312,2	9,1
Промисловість	926340,9	61,7	494355,2	32,9	81287,5	5,4	17584,1	1,2
Будівництво	9919,5	8,0	67347,4	54,1	47082,6	37,9	15897,3	12,8

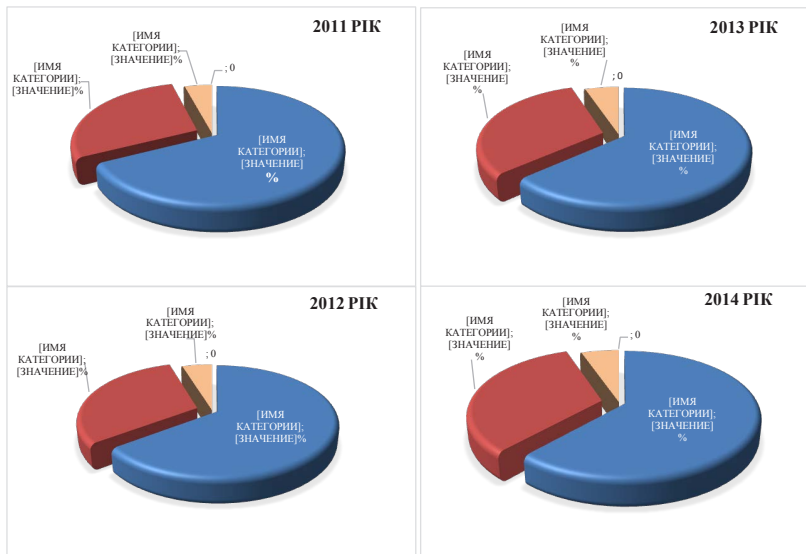
Джерело: побудовано на основі [9]

Таблиця 2

Динаміка обсягу реалізованої продукції промисловим підприємництвом за 2011–2013 рр.

	Велике підприємництво		Середнє підприємництво		Мале підприємництво		З них	
	млн. грн.	у % до загального обсягу реалізації	млн. грн.	у % до загального обсягу реалізації	млн. грн.	у % до загального обсягу реалізації	млн. грн.	у % до загального обсягу реалізації
2011 рік	988435,4	67,5	414081,3	28,3	62275,4	4,2	13794,1	0,9
2012 рік	970009,3	64,7	457750,3	30,5	71170,1	4,8	14511,2	1,0
2013 рік	934135,1	63,4	461843,4	31,4	77113,0	5,2	17254,8	1,2

Джерело: побудовано на основі [9]

Рис. 1. Діаграми обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств за їх розмірами, 2011–2014 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [9]

Рис. 2. SWOT-аналіз МПП України

З даних таблиці видно, що частка МПП хоч і не велика, але з кожним роком збільшується і при правильній політиці стимулювання може відкрити нові горизонти розвитку нових підгалузей промисловості. На основі даних таблиці 2 побудовано діаграми (рис. 1).

Для визначення основних сильних та слабких сторін МПП та його можливостей та загроз доцільно провести SWOT-аналіз – це процес встановлення зв'язків між найхарактернішими для підприємства можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами), слабкостями, результати якого в подальшому може бути використано для формулювання і вибору стратегії підприємства (рис. 2) [10].

Відповідно до аналізу, найбільші загрози МПП пов'язані із зовнішніми факторами, такими як політична, економічна ситуація та податковий тиск; до основних внутрішніх слабких сторін можна віднести брак оборотних коштів через велику фондомісткість виробництва та брак належної підготовки.

Формування ресурсів МПП може здійснюватися за рахунок різних джерел (рис. 3.): власних коштів, залучених, позикових та бюджетних коштів.

При цьому власні кошти – це кошти підприємств, які постійно знаходяться в обігу й кінцевий строк використання яких не встановлений. Формуються вони за рахунок власного капіталу, тобто тієї частини активів підприємства, яка залишається після виконання його зобов'язань.

Позичені (позикові) кошти – це ті, що одержує підприємство на визначений термін, за плату й на умовах повернення. Формуються вони, переважно, за рахунок коротко- і довгострокових кредитів банків.

Залучені кошти – це кошти, які не належать підприємствам, але внаслідок діючої системи розрахунків постійно перебувають в їх обігу. Формуються вони за рахунок усіх видів кредиторської заборгованості підприємства [11]. З іншого боку, під залученими коштами можна розуміти залучений капітал – це залучені кошти інвесторів, які надаються під певний проект без необхідності повернення, але при цьому до інвесторів може перейти частка суб'єкта господарювання, в яке вкладено кошти, та з'являється контроль з боку інвестора за витраченими коштами та якістю реалізації проекту.

Бюджетні асигнування завжди мають суворо визначений порядок використання й можуть надаватися підприємству у формі:

- бюджетних інвестицій – виділення коштів у вигляді капітальних вкладень на розвиток вироб-

ництва в пріоритетних напрямках, які впливають на ефективність економіки країни загалом; бюджетними інвестиціями є видатки з державного та місцевих бюджетів, які спрямовуються на фінансування державних цільових програм економічного, науково-технічного, соціального розвитку, програми розвитку окремих регіонів, галузей економіки, фінансування інвестиційних проектів та придбання частки акцій чи прав участі в управлінні підприємством [12];

– бюджетних кредитів – надаються підприємствам державного сектора економіки на тимчасові потреби в разі фінансових ускладнень. Вони здійснюються, як правило, на поворотній основі під затверджені проекти використання коштів; можуть бути безпроцентними або з невисокою процентною ставкою;

– державних дотацій – виділення коштів на відшкодування збитків підприємств, коли збитковість є наслідком ринкової кон'юнктури або політики держави;

– державних субсидій – виділення коштів із бюджету суб'єктам підприємницької діяльності на вирішення конкретних завдань у межах спеціальних державних програм розвитку.

Кредити – фінансові ресурси, які тимчасово надані в користування та розпорядження підприємства для покриття тимчасових і сезонних потреб виробництва [11].

Відповідно до іншого визначення, кредит – це економічні відносини між суб'єктами ринку з приводу перерозподілу вартості на засадах зворотності, строкowości та платності [13].

На сьогоднішній день кредитування стало майже недоступним джерелом для підприємництва через складну економічну ситуацію та кризу банківської сфери. Найменші складності пов'язані із отриманням кредиту у вигляді овердрафту. З англійської «овердрафт» (overdraft) перекладається як «короткостроковий кредит» (over – понад, draft – проект) – форма короткострокового кредиту в межах встановленого банком ліміту, що дозволяє здійснювати розрахунки, коли у клієнта на поточному рахунку недостатньо коштів. За умов овердрафт банком розрахункового рахунку клієнта здійснюється для оплати розрахункових документів при нестачі або відсутності на розрахунковому рахунку клієнта – позичальника коштів. Банк списує кошти з рахунку клієнта в повному обсязі, тобто автоматично надає клієнту кредит на суму, що перевищує залишок коштів. Овердрафт

Рис. 3. Джерела фінансування МПП України

Рис. 4. Умови надання овердрафту банками України станом на липень 2015 р.

Джерело: побудовано на основі даних про умови кредитування банків України

відрізняється від звичайного кредиту тим, що для погашення заборгованості спрямовуються всі кошти, що надходять на рахунок клієнта [14].

Умови отримання навіть овердрафту досить складні, по-перше, для малого підприємництва, залишки на рахунках найчастіше досить невеликі, крім того, висуваються і додаткові умови (рис. 4.)

Отже щоб скористатися овердрафтом, МПП має бути досить підготовленим, що значно ускладнює можливість скористатися даним джерелом фінансування розвитку.

Розглядаючи власні джерела фінансування діяльності, розрізняють активне і неактивне (приховане) самофінансування. У випадку активного самофінансування єдиним джерелом покриття потреб підприємства служить прибуток, якого повинно вистачити для сплати податків в бюджетну систему, відсотків за кредит, відсотків і дивідендів за цінними паперами емітента, розширення основних фондів і нематеріальних активів, поповнення оборотних коштів, виконання соціальних програм.

Джерелами прихованого фінансування виступають: чистий оборотний капітал (різниця між оборотними активами і короткостроковими пасивами); оціночні резерви; доходи майбутніх періодів; залишки фондів споживання; прострочена заборгованість поставальникам та ін.

Рівень самофінансування підприємства залежить не тільки від його внутрішніх можливостей, а й від зовнішнього середовища (податкової, амортизаційної, бюджетної митної та грошово-кредитної політики держави та економіко-політичної ситуації країни взагалі) [15].

Відповідно до діючого законодавства, на території України функціонує величезна кількість державних та недержавних організацій, що займаються підтримкою малого підприємництва, крім того, у кожній області розроблена своя політика підтримки та розвитку малого та середнього підприємництва. Тільки в Одеській області біля 16 громадських організацій підприємців – і все це формує інфраструктуру підтримки малого підприємництва.

Державна підтримка підприємництва реалізується передусім Українським фондом підтримки підприємництва, який впроваджує затверджені урядом заходи та програми, спрямовані на забезпечення для суб'єктів малого і середнього бізнесу можливості отримати освітню, консультаційну, гарантійну і, зокрема, пільгову фінансово-кредитну підтримку.

Основні завдання фонду:

- фінансування державних, міжрегіональних та тих, що мають державне значення, регіональних та галузевих програм розвитку підприємництва;

- створення інфраструктури фінансової підтримки підприємництва, в тому числі регіональних фондів підтримки підприємництва та відповідних господарських структур;

- фінансова підтримка окремих підприємницьких проектів за напрямками, визначеними Державним комітетом України з питань розвитку підприємництва;

- співробітництво з українськими, міжнародними та іноземними фінансовими структурами;

- сприяння залученню вітчизняних та іноземних інвестицій для розвитку підприємництва в Україні [16].

На сьогоднішній день не існує окремих програм з підтримки малого промислового підприємництва. Джерелами зовнішньої підтримки їх діяльності можуть бути:

- державні і недержавні програми з підтримки малого та середнього підприємництва;

- програми з підтримки промисловості країни чи регіону.

До недержавних організацій з підтримки підприємництва відносяться частіше організації, засновані міжнародними організаціями або групою підприємств для підтримки розвитку підприємства певного регіону чи галузі.

Прикладами міжнародних організацій, що діють на території України для підтримки та розвитку малого підприємництва є:

- 1) Регіональна місія Агентства США з міжнародного розвитку (USAID);

- 2) Представництво Європейської комісії в Україні;

- 3) Фонд «Україна – Хабітат»;

- 4) Фонд «Східна Європа»;

- 5) Фонд «Відродження», що входить до мережі фондаций Інституту відкритого суспільства, заснованого Джорджем Соросом;

- 6) Фонд цивільних досліджень і розвитку США;

- 7) CASE Україна, Центр соціально-економічних досліджень;

- 8) Польсько-українська фундація співпраці ПАУСІ;

- 9) Фонд сприяння демократії та ін. [17].

Кожна з цих організацій робить свій внесок у розвиток малого підприємництва України та в результаті у стабільність розвитку країни в цілому. Вони надають кредити на розвиток, фінансують проекти, дослідження, вкладають кошти у адміністративне фінансування та ін.

Серед розглянутих джерел фінансування розвитку МПП кожне джерело фінансування має свої особливості, переваги та недоліки. Тому до обрання джерела додаткового фінансування підприємства необхідно зважувати та аналізувати усі можливі переваги та недоліки (табл. 3).

Таблиця 3

Переваги та недоліки джерел фінансування підприємства

Особливості	Власні кошти	Позикові кошти	Залучений капітал
Необхідність повернення коштів		+	
Витрати на виплату відсотків за користування коштами		+	
Ризик втратити заставу		+	
Припинення зобов'язання перед кредитором після повернення коштів		+	
Участь кредитора в капіталі підприємства			+
Необхідність вилучення частки активів з обігу підприємства	+		
Сплата частини прибутку кредитору			+
Можливість розвиватися без обмеження основної діяльності коштами		+	+
Покращення фінансової стійкості	+		+
Низька вартість капіталу	+		+
Обмеженість залучення коштів	+	+	
Ризик втрати бізнесу чи банкрутство	+	+	+
Можливість виникнення «аритмії» виробничого процесу	+		
Можливість самостійно приймати рішення при розподілі коштів	+	+	
Контроль зі сторони над використанням коштів			+
Зниження ліквідності підприємства	+		

Висновки. У даній статті розглянуто джерела фінансування МПП. В результаті огляду публікацій виявлено відсутність виділення малого промислового підприємництва як окремого об'єкту дослідження. Мале промислове підприємництво є складовою частиною малого підприємництва країни, та одночасно це промислове підприємництво і має свою специфіку розвитку та проблеми, що відрізняють цих суб'єктів господарювання від малого підприємництва сфери послуг передусім значною фондомісткістю діяльності. Тому важливим питанням для забезпечення сталого безперервного розвитку в існуючих складних умовах трансформації економіки є зважене обрання малим промисловим підприємництвом джерел фінансування.

МПП займає невелику частку промислового сектору, у 2014 р. МПП забезпечило 5,4% від загального обсягу реалізації промислового підприємництва, але, відповідно до статистичних даних, його роль з кожним роком збільшується.

Відповідно до SWOT-аналізу, найбільші загрози МПП пов'язані із зовнішніми факторами, такими як політична, економічна ситуація та податковий тиск, до основних внутрішніх слабких сторін можна віднести брак оборотних коштів через велику фондомісткість виробництва та брак належної підготовки.

На основі огляду джерел фінансування розвитку МПП узагальнено переваги та недоліки джерел фінансування, умовно поділивши їх на три групи: власний, позиковий та залучений капітал. Залежно від стану суб'єкта господарювання та його цілей на певний момент часу має прийматися рішення про необхідність використання того чи іншого джерела фінансування з врахуванням всіх можливих наслідків для подальшого розвитку та сталості підприємництва. Слід зауважити, що на сьогоднішній день дуже обмежена можливість залучення банківських кредитів, серед можливих основним є овердрафт, але, зважаючи на висунуті вимоги до його отримання, фактично ним користуватися може не кожне підприємство.

Список літератури:

1. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Варналій ; 4-те вид. – К. : Знання, КОО, 2008. – 302 с.
2. Варналій З.С. Застосування податкового стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності в умовах впровадження норм Податкового кодексу України / З.С. Варналій // Малий і середній бізнес. – 2012. – № 4. – С. 32–37.
3. Стричак Г.В., Франків О.Д. Державна підтримка підприємств малого та середнього бізнесу / Г.В. Стричак, О.Д. Франків // Науковий вісник БДФА. Економічні науки: зб. наук. праць ; гол. ред. В.В. Прядко ; Міністерство Фінансів України, БДФА. – Чернівці, 2008. – Вип. 2. – С. 471–478.
4. Кондратюк Т. Державна політика підтримки малого бізнесу: зміст і механізм реалізації / Т. Кондратюк // Вісник Української академії державного управління при Президенті України. – 2001. – № 4. – С. 111–118.
5. Половен О.В., Петренко К.Г. Особливості управління малим підприємством / О.В. Половен, К.Г. Петренко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – С. 131–135.
6. Функції малого підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://econ-house.ru/nacionalna-ekonomika/33/922-funkci%D1%97-malogo-pidpriyemnictva>.
7. Стельмащук А.М. Державне регулювання економіки : [навч. посіб.] / А.М. Стельмащук. – Тернопіль : ТАНГ, 2000. – 315 с.
8. Промисловий сектор України: Аналіз і останні тенденції. Технічна записка [TN/02/2014] // Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Німецька консультативна група [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.beratergruppe-ukraine.de/download/TN/TN_02_2014_ukr.pdf?PHPSESSID=89247f7844605f64bbc9327b8b45548a.
9. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Дрига С.Г. Мале підприємництво України: становлення, механізми управління та підтримки : [монографія] / С.Г. Дрига. – К. : 2009. – 362 с.
11. Теорія фінансів : [підручник] / [П.І. Юхименко, В.М. Федосов, Л.Л. Лазебник та ін.] ; за ред. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
12. Затоцька Т.Г. Бюджетні інвестиції в реальний та людський капітал як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток країни / Т.Г. Затоцька // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 42. – С. 87.
13. Алексеев І.В., Колісник М.К. Гроші та кредит : [навч. посіб.] / І.В. Алексеев, М.К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.
14. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / Под общ. ред. А.Г. Грязновой. – М. : Финансы и статистика, 2002. – С. 672–673.
15. Склад і структура джерел фінансування підприємства / Finlearn. Фінансова аналітика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finlearn.com/lifers-213-1.html>.
16. Український фонд підтримки підприємства (УФПП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ufpp.gov.ua/>.
17. Міжнародні організації МСБ / Український фонд підтримки підприємства (УФПП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ufpp.gov.ua/mjnarodni_organizatsii.

Богаченко А. В.

Одесский национальный политехнический университет

СТРУКТУРИЗАЦИЯ ИСТОЧНИКОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Резюме

Рассмотрены источники финансирования развития малого промышленного предпринимательства. На современном этапе развития страны в сложной экономической и политической ситуации малое промышленное предпринимательство имеет ограниченный круг источников дополнительного финансирования и требует взвешенного подхода к избранию таких источников, учитывая все возможные последствия. Проанализировано состояние малого промышленного предпринимательства и основные тенденции применения источников финансирования развития, которыми можно воспользоваться на сегодняшний день. На основе проведенного исследования систематизированы преимущества и недостатки различных групп источников финансирования.

Ключевые слова: малое промышленное предпринимательство, источники финансирования, развитие, внутреннее финансирование, овердрафт.

Bogachenko A. V.
Odessa National Polytechnic University

STRUCTURING THE SOURCES OF FINANCING OF SMALL INDUSTRIAL ENTERPRISE

Summary

In this article viewed source of financing of small industrial businesses. At the present stage of development of the country through difficult economic and political situation of small industrial businesses has limited range of sources of additional funding and require balanced approach to choosing such sources, considering all the possible consequences. This article analyzes the state of small industrial businesses and major trends in the use of funding sources witch can be used today. On the basis of the study systematically the advantages and disadvantages of different groups of sources of funding.

Keywords: small industrial entrepreneurship, sources offinancing, development, internal financing, overdraft.

УДК 658.628:334.012.61-022.51(477.42)

Бондарчук М. Ю.
Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТОВАРНОГО АСОРТИМЕНТУ І ОРГАНІЗАЦІЇ ТОВАРОПОСТАЧАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Висвітлено особливості формування товарного асортименту і організації товаропостачання суб'єктів малого бізнесу в роздрібній торгівлі будівельними матеріалами в регіональному аспекті Житомирської області. Наведено аналіз відповідності цільового призначення надходжень товарів товарним потребам суб'єктів малого бізнесу на основі розрахунку коефіцієнта відповідності та виявлено комплексний характер товаропостачання малого бізнесу, що виявляється, зокрема, у взаємозв'язках між окремими його принципами завдяки факторному аналізу.

Ключові слова: суб'єкти малого бізнесу, товарний асортимент, товаропостачання, коефіцієнт відповідності, факторний аналіз.

Постановка проблеми. В умовах ринкових відносин і формування конкурентного середовища важливого значення набуває вірний напрямок у виборі товарного профілю суб'єкта малого бізнесу.

Асортимент будівельних матеріалів щорічно розширюється внаслідок освоєння промисловістю нових товарів, а також за рахунок надходження на ринок імпортих. Споживчий комплекс «Будівельні матеріали» характеризується складністю і різноманітністю груп, видів і різновидів товарів. Широта, глибина і насиченість товарного асортименту будівельних матеріалів, особливості попиту контингенту (не тільки сільського, а й міського) зумовлюють специфіку організації торгівлі даним видом товарів, зокрема, суб'єктами малого бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості товарного асортименту і організації товаропостачання традиційно знаходяться у колі дослідження науковців і практиків, безпосередньо зарубіжних: Р. Дж. Купера, П. Еванса, С.Б. Граве, Д.А. Йорка, Г. Асселя, Б. Бермана, Б. Вейтца, Н.С. Іващенко та ін. Серед вітчизняних науковців такі як В. Кардаш, О. Зозульов, І. Бланк, Т. Кравецька, З. Герасимчук, О. Коломієць, Н. Радіонова та ін.

Мета статті полягає у дослідженні товарного асортименту і організації товаропостачання суб'єктами малого бізнесу Житомирської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різноманітність асортименту будівельних матеріалів передбачає використання різних форм і методів торгівлі ними. Переважною формою продажу будівельних матеріалів суб'єктами малого бізнесу є самообслуговування, в окремих випадках торгівля може здійснюватися за допомогою списків (при організації торгівлі за попередніми замовленнями).

Аналіз відповідності цільового призначення надходження товарів товарним потребам суб'єктів

малого бізнесу здійснюється на основі розрахунку коефіцієнта відповідності (табл. 1) [4].

Результати розрахунків будуть свідчити про достатність товарного забезпечення обраних суб'єктів малого бізнесу і здійснюватись за такою послідовністю: розрахунок річного планового товарообороту за окремою групою товарів; розрахунок планового товарообороту за окремою групою товарів у I кварталі; розрахунок планового товарообороту за окремою групою товарів у IV кварталі; розрахунок іншого вибуття за окремою групою товарів у плановому періоді; розрахунок товарних запасів на початок планового періоду за окремою групою; розрахунок товарних запасів на кінець планового періоду за окремою групою товарів; розрахунок приросту товарних запасів за окремою групою товарів у плановому періоді; розрахунок надходження товарів за окремою групою товарів у плановому періоді; розрахунок коефіцієнта відповідності цільового обсягу надходження товарів товарним потребам підприємства; аналіз оцінки відповідності цільового обсягу надходження товарів товарним потребам підприємства. Результати проведених розрахунків відносно одного суб'єкта малого бізнесу наведено в табл. 2.

Якщо коефіцієнт відповідності перевищує 1, маємо надлишок надходження товарів, відповідно, якщо менший за 1 – дефіцит надходження. Ідеальним результатом є 1, що свідчить про достатність цільового надходження товарів товарним потребам суб'єктів малого бізнесу. Узагальнені результати досліджених суб'єктів малого бізнесу представлені на рис. 1.

Отже, дефіцит надходження товарів властивий суб'єктам господарювання зі значним товарооборотом товарів, відповідно, надлишок – власникам меншого товарообороту будівельних матеріалів. Тому споживач чекає на широкий асортимент будівельних матеріалів, представлений у магазинах типу «супер-